

Sygn.akt III AUa 435/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Bożena Szponar - Jarocka

Sędziowie: Teresa Suchecka

Barbara Orechwa – Zawadzka

Protokolant: Edyta Katarzyna Radziwońska

po rozpoznaniu na rozprawie 24 czerwca 2020 r. w B.

sprawy z odwołania (...) Spółki z o.o Spółki Komandytowej

przy udziale zainteresowanej A. M. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie wysokości podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z 9 maja 2019 r. sygn. akt IV U 940/18

I. oddala apelację,

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w N. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

T. B. S. B. O. - Z.

Sygn. akt III AUa 435/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 23 maja 2018 r., nr: (...), na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, w związku z art. 8 ust. 2a, art. 18 ust.1, art. 20 ust. 1, art. 91 ust. 5, ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.), w związku z art. 32, art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1938 ze zm.), stwierdził łączne „oskładkowanie” przychodu z umów zleceń zawartych z (...) sp. z o. o. przez zainteresowaną A. M. (1) z przychodami z umów o pracę zawartych przez wymienioną ze swoim pracodawcą (...) spółka jawna (obecnie (...) Spółka z o. o. Spółka Komandytowa) za sierpień 2013 r., wrzesień 2014 r., listopad 2015 r., grudzień 2015 r., kwiecień 2016 r., lipiec 2016 r., listopad 2016 r. i grudzień 2016 r.

W uzasadnieniu decyzji wskazał, że pracownicy DOM (w tym zainteresowana A. M. (1)) zawierali umowy zlecenia ze spółką (...) na wykonywanie po godzinach pracy lub w dni wolne pracy na rzecz tej ostatniej. Z uwagi na fakt, że zdaniem organu rentowego po pierwsze, wynagrodzenie z umów zleceń było refinansowane przez pracodawcę spółkę (...), po drugie, to że nadzór nad wykonywaniem umów zleceń sprawowały osoby zatrudnione w spółce (...), po trzecie, to że obie spółki są powiązane kapitałowo i osobowo, należało uznać, że zainteresowana w rzeczywistości świadczyła pracę „na rzecz” swojego pracodawcy (spółki (...)), co w konsekwencji uzasadnia zastosowanie art. 8 ust. 2 a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, czyli łączne „oskładkowanie” wynagrodzeń z umów o pracę i umów zleceń.

W odwołaniu od powyższej decyzji skarżący (...) spółka jawna (obecnie (...) Spółka z o. o. Spółka Komandytowa) wnieśli o jej zmianę i ustalenie, że nie jest ona płatnikiem składek z tytułu umów zleceń zawartych przez zainteresowaną ze spółką (...) sp. z o. o. W jego uzasadnieniu podniesiono, że A. M. (1) w ramach umów zlecenia zawieranych z (...) spółka z o. o. wykonywała pracę wyłącznie na rzecz spółki (...) i były to prace związane z dokumentacją księgową i rozliczeniem podatków dotyczących tej spółki. Wynagrodzenia z umów zleceń były wypłacane ze środków D. i nie były one refinansowane przez spółkę (...). Skoro prace wykonywane przez A. M. (1) były wykonywane wyłącznie „na rzecz” zainteresowanej D. nie ma zastosowania w przedmiotowej sprawie regulacja art. 8 ust. 2 a ustawy systemowej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Zainteresowana w sprawie A. M. (1) potwierdziła, że w spółce (...) w ramach umowy o pracę wykonywała czynności księgowe, natomiast pracę z tytułu zawartych umów zlecenia ze spółką (...) wykonywała w czasie urlopu. Poparła stanowisko odwołującej się spółki.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 9 maja 2019 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż ustalił, że podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne oraz wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanej A. M. (1) nie stanowi wynagrodzenie uzyskane przez wymienioną z tytułu umów zleceń zawartych z (...) Sp. z o.o. w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji (punkt I) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz (...) Spółka z o.o. Spółka Komandytowa kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt II).

Sąd Okręgowy ustalił, że z przeprowadzonych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kontroli wynikało, że płatnik składek DOM M. M., (...) Spółka Jawna prowadzi działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży detalicznej materiałów budowlanych, przemysłowych oraz montażu, usług budowlanych i transportu. Działalność wykonywana jest w N. przy ul. (...) oraz w D. przy ul. (...). Sklepy, magazyny i place znajdujące pod wymienionymi adresami stanowią własność Spółki Jawnej (...). M. M. oraz R. M. są również udziałowcami i członkami zarządu w (...) Spółka z o. o. z/s w N. ul. (...). (...) Spółka z o.o. powstała w 2007 r. w związku z budową budynku wielorodzinnego w N., przy ul. (...). Spółka (...) powstała w 1992 r. (...) spółka z o. o., (zwana dalej D.) prowadziła inwestycje w postaci budowy i sprzedaży osiedla wielorodzinnego na ul. 3 maja 2 w N. (osiedle (...)).

Z dalszych ustaleń Sądu wynikało, że A. M. (1) w spółce (...) w ramach umowy o pracę jest zatrudniona jako główna księgowa i wykonywała czynności księgowe. Ponadto zainteresowana wykonywała pracę na podstawie umów zlecenia zawartych z (...) sp. z o. o., których przedmiotem było w okresie: od 1.08.2013 r. do 30.08.2013 r. - sprzedaż mieszkań na osiedlu (...); od 1.08.2014 r. do 12.08.2014 r. - sprawdzenie dokumentacji za I kwartał 2013 r.; od 2.11.2015 r. do 17.11.2015 r. - przeprowadzenie analiz sprzedaży i zakupu z 3-go kwartału 2015 r.; od 1.12.2015 r. do 22.12.2015 r. - przeprowadzenie analiz sprzedaży i zakupu z 2 KW (...) r.; od 4.04.2016 r. do 12.04.2016 r. - sprawdzenie dokumentacji sprzedaży za III i IV kwartał 2015 r.; od 1.07.2016 r. do 4.07.2016 r. - sprawdzenie rejestru VAT za 1/16; od 2.11.2016 r. do 08.11.2016 r. - sprawdzenie rozliczenia finansowego za miesiąc (...); od 12.12.2016 r. do 23.12.2016 r. - sprawdzenie deklaracji podatku VAT za III KW. 2016 i w powyższych okresach została zgłoszona do ubezpieczenia zdrowotnego przez (...) Spółka z o. o. Wymienione umowy zainteresowana realizowała w trakcie urlopu wypoczynkowego w firmie

(...). Wówczas w spółce (...) pośredniczyła między innymi w sprzedaży mieszkań, uczestniczyła w trakcie rozmów z klientami, przy sporządzaniu i podpisywaniu aktów notarialnych, zajmowała się z tego tytułu analizami.

W oparciu o dane zawarte w Kompleksowym Systemie Informatycznym na koncie ubezpieczeniowym A. M. (1) ZUS stwierdził, że w okresie wykonywania powyższych umów zlecenia była ona zatrudniona na podstawie umowy o pracę w firmie (...), (...) Spółka Jawna i z tytułu jej wykonywania otrzymywała wynagrodzenie, od których naliczono składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Na tej podstawie organ rentowy ustalił, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe A. M. (1) – stanowi łączny przychód z tytułu stosunku pracy oraz umowy zlecenia, które to kwoty wskazał w tabeli zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił nadto, że wynagrodzenia z umów zlecenia pochodziły wyłącznie ze środków D. i stanowiły jej koszty. Nie były one refinansowane przez spółkę (...). Praca wykonywane w oparciu o umowę zlecenia nie wchodziła w zakres prac wykonywanych przez zainteresowanych na rzecz spółki (...). Była ona rodzajowo odmienna.

Rozważając powyższe ustalenia faktyczne, Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 8 ust 2 a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Powyższy przepis rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Dotyczy on dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego (umowy zlecenia, o dzieło) przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. W tym ostatnim przypadku, to w istocie pracodawca jest rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika - zleceniobiorcę/wykonawcę dzieła, bez względu na to, czy w trakcie jej wykonywania pracownik pozostaje pod faktycznym kierownictwem pracodawcy i czy korzysta z jego majątku. „Praca wykonywana na rzecz pracodawcy” to zatem praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych czynności przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią, wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią.

Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszej sprawie sytuacja taka nie miała miejsca ponieważ, po pierwsze, nie ujawniono w toku postępowania jakiegokolwiek umowy pomiędzy osobą trzecią (D.) a pracodawcą (DOM) w ramach której ten pierwszy podmiot miałby wykonywać usługi na rzecz pracodawcy (DOM) i otrzymywać z tego tytułu jakiegokolwiek środki finansowe. Po drugie, zgromadzony materiał dowodowy wskazuje, że zlecone w ramach umów zleceń prace zainteresowanej były zadaniami własnymi spółki (...) związanymi głównie z prowadzoną przez nią inwestycją w postaci budowy i sprzedaży mieszkań na osiedli (...) w N. oraz sporadycznie z prowadzoną przez tą spółkę uboczną działalnością związaną ze sprzedażą materiałów budowlanych dla swoich klientów. Jako trzeci argument Sąd Okręgowy wskazał, że prace wykonywane przez zainteresowaną wiązały się z czynnościami księgowymi (ale były też i inne), to nie można przyjąć, że beneficjentem pracy wykonywanej przez A. M. (1) był jej pracodawca. Sąd podkreślił, że w głównym zrębie działalność spółek była całkowicie odmienna (D. – prowadzenie inwestycji budowlanej, DOM – marketowa sprzedaż materiałów budowlanych). W tej sytuacji spółka (...) nie mogła zlecać spółce (...) wykonywania usług „na swoją rzecz”, skoro przedmiot działalności tych podmiotów co do zasady się nie pokrywał. Po czwarte, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że bez znaczenia dla zastosowania spornej regulacji - art. 8 ust 2 a ustawy systemowej – pozostaje uwypuklana przez organ rentowy kwestia powiązań kapitałowo – osobowych obu spółek, która w obrocie prawnym co do zasady nie jest zjawiskiem nagannym.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe wypadkowe i zdrowotne oraz wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanej A. M. (1) nie stanowią wynagrodzenia uzyskane przez nią z wymienionych z tytułów umów zleceń zawartych z (...) Sp. z o. o. w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji (pkt I wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (pkt II wyroku).

Apelację od powyższego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 2a i 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 300), zwanej dalej „ustawą systemową”.

Wskazując na te zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji z dnia 23 maja 2018 r. bądź o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania w tym zastępstwa procesowego wg norm przepisanych - za obie instancje.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podał, że przesłanką decydującą o uznaniu za pracownika w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest również świadczenie pracy na rzecz określonego pracodawcy w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią. O powyższym traktuje przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Ustawodawca, przewidując bowiem taką możliwość działania pracodawców, dla celów ubezpieczeniowych nadał osobom znajdującym się w takiej sytuacji status pracowników i w ramach podstawowego stosunku pracy zawartego ze swoim pracodawcą narzuca obowiązek liczenia kumulatywnego przychodu wynikającego ze stosunku pracy i umów cywilnoprawnych. Zdaniem skarżącego materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie daje podstawy do stwierdzenia, że ubezpieczona w ramach umów cywilnoprawnych zawartych ze spółką (...) spółka z o.o. świadczyła faktycznie pracę na rzecz odwołującej Spółki (...), której była pracownikiem. Wykonywała umowę zlecenia - po godzinach pracy lub w dni wolne. Natomiast dyspozycje prac, ich odbiór i sprawdzenia dokonywały osoby zlecające, którymi byli właściciele i kierownicy zatrudnieni w firmie (...). (...) Sp. z o.o. wystawiała faktury dla (...) Sp. jawna na wszystkie koszty związane z wynagrodzeniem zleceniobiorców. Od wynagrodzenia uzyskanego z tytułu umowy zlecenia zostały naliczone składki wyłącznie na ubezpieczenie zdrowotne przez płatnika składek (...) Sp. z o.o. W ocenie skarżącego zawieranie powyższych umów zlecenia z pracownikami było działaniem zmierzającym nie tylko do stworzenia im możliwości "dorobienia" do podstawowej pensji, ale także, a w zasadzie przede wszystkim, do wykorzystania ich pracy w celu obejścia przepisów o czasie pracy oraz w celu zaoszczędzenia na składkach. Powyższej konstatacji nie stoi na przeszkodzie, że ubezpieczeni wykonywali na rzecz Spółki (...) czynności odmienne od tych, jakie wykonywane były w ramach stosunków pracy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny przyjmuje poczynione w pierwszej instancji ustalenia faktyczne za własne, czyniąc je zarazem integralną częścią niniejszego orzeczenia, w konsekwencji czego nie zachodzi potrzeba ich szczególnego powtarzania

Organ rentowy zarzucił w apelacji Sądowi pierwszej instancji naruszenie przepisu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Naruszenia tego przepisu upatrywał w tym, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie dawał podstawy do stwierdzenia, że ubezpieczona w ramach umów cywilnoprawnych zawartych ze spółką (...) świadczyła faktycznie pracę na rzecz spółki (...), której była pracownikiem. Podkreślił, że w takiej samej sytuacji były również inne osoby, które podobnie jak A. M. (1), wykonywały umowy zlecenia - po godzinach pracy lub w dni wolne od pracy. Dyspozycje prac tym osobom, odbiór i sprawdzenie prac dokonywały osoby zlecające, którymi byli właściciele

i kierownicy zatrudnieni w firmie (...). Spółka (...) wystawiała faktury dla DOM na wszystkie koszty związane z wynagrodzeniem zleceniobiorców. Od wynagrodzenia uzyskanego z tytułu umów zlecenia przez płatnika składek (...) Sp. z o.o. zostały naliczone wyłącznie składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Zdaniem organu rentowego zawieranie umów zlecenia z pracownikami było działaniem zmierzającym nie tylko do stworzenia im możliwości „dorobienia” do podstawowej pensji, ale także, a w zasadzie przede wszystkim, do wykorzystania ich pracy w celu obejścia przepisów o czasie pracy oraz w celu zaoszczędzenia na składkach. Konstatacji takiej nie stoi na przeszkodzie, że ubezpieczeni wykonywali na rzecz spółki (...) czynności odmienne od tych, jakie wykonywane były w ramach stosunków pracy. Zbudowanie takiego modelu funkcjonowania było możliwe wyłącznie, z uwagi na istniejące powiązania pracodawców.

Organ rentowy zwrócił też uwagę, że ma obowiązek stania na straży równego traktowania ubezpieczonych i zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej „słabszej” stronie stosunku cywilnoprawnego, tj. zleceniobiorcom, którzy de facto wykonują zadania na rzecz własnego pracodawcy. Wydanie zaskarżonych decyzji służyło zatem, ochronie słusznego interesu ubezpieczonych oraz interesu społecznego. W interesie ubezpieczonych jest bowiem, aby od wszystkich przychodów były odprowadzane przewidziane prawem składki, w tym również od umów zlecenia. Natomiast sytuacja, w której pracodawca, dla realizacji bieżących celów gospodarczych, stale realizuje schemat „krzyżowego” zatrudniania pracowników (umowa o pracę w spółce jawnej i umowa zlecenia w sp. z o.o.) jednoznacznie wskazuje na zamiar uniknięcia zobowiązań publicznoprawnych z pokrzywdzeniem zatrudnianych osób. Taki sposób zatrudniania (poprzez unikanie odprowadzania prawem określonych składek na ubezpieczenia społeczne) nie może podlegać ochronie jako zmierzający do uniknięcia zobowiązań publicznoprawnych i jest sprzeczny ze społeczno-gospodarczą istotą zatrudnienia pracowniczego oraz ubezpieczenia społecznego.

Natomiast spółka (...) wskazywała, że Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się naruszenia prawa materialnego; tj. art. 8 ust. 2a i 18 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W ocenie spółki, wbrew twierdzeniom organu rentowego A. M. (1), zatrudniona w spółce (...) jako główna księgowa, w ramach umów zlecenia zawieranych ze spółką (...) sporadycznie, na krótkie okresy pracy, nie wykonywała żadnych prac na rzecz swojego pracodawcy. Wszystkie prace z umów zlecenia zrealizowane zostały na rzecz zleceniodawcy spółki (...). Spółka (...) nie refinansowała kosztów jej pracy na rzecz D., nie wystawiała żadnych faktur dla spółki (...) za wykonaną przez nią pracę. Ustalone w umowach zlecenia wynagrodzenia, spółka (...) wypłacała wyłącznie ze środków własnych. Pracodawca - spółka (...) nie korzystała z efektów pracy zainteresowanej wykonywanej w ramach umów zlecenia. Fakt, że obie spółki powiązane są ze sobą osobowo poprzez to, że współnikami obu, są te same osoby, nie miał w sprawie żadnego znaczenia. W obrocie gospodarczym obie te spółki stanowią odrębne byty prawne a to, że te same osoby występują w kilku podmiotach jako ich współnicy czy udziałowcy, w obecnych realiach gospodarczych nie jest czymś nadzwyczajnym ani negatywnym.

Rozstrzygnięcie sprawy wymagało zatem dokonania oceny, czy do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i w konsekwencji zdrowotne A. M. (1) w okresach szczegółowo wymienionych w zaskarżonej decyzji zastosowanie znajdzie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zgodnie z treścią art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Nie ulega wątpliwości, iż potrzeba wprowadzenia tej regulacji prawnej wynikała z dwóch zasadniczo niekorzystnych zjawisk jakie dostrzegł ustawodawca. Po pierwsze z dążenia pracodawców do zmniejszenia obciążeń z tytułu składek, co osiągnęto poprzez zawieranie z własnymi pracownikami także umów cywilnoprawnych, które nie były oskładkowane tak jak umowy o pracę. Po drugie, część pracodawców, zawierając dodatkowe umowy cywilnoprawne, faktycznie o wykonywanie tych samych czynności i w tych samych okolicznościach co w ramach stosunku pracy, omijała szereg

bezwzględnie wiążących strony stosunku pracy przepisów, w tym zwłaszcza co do czasu pracy. Kierując się zasadą powszechności ubezpieczenia społecznego, orzecznictwo w przypadku art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, skłania się do wykładni rozszerzającej. W uchwale z 2 września 2009r., (II UZP 6/09, OSNP Nr 3-4/2010, poz. 46), Sąd Najwyższy stwierdził, że pracodawca którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ulega wątpliwości, że w ukształtowanym - na gruncie tego przepisu - orzecznictwie przyjmuje się, że przepis ten rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że pracownik - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Jak wcześniej wspomniano, celem takiej regulacji było ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów.

Podstawowym skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a za pracownika, jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi, chorobowym i wypadkowym tak, jak pracownika (art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). W związku z tym osoba ta podlega obowiązkowi zgłoszenia do wymienionych ubezpieczeń społecznych. Obowiązek ten obciąża płatnika składek (art. 36 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Jest on także zobowiązany obliczać, rozliczać i przekazywać składki co miesiąc do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (art. 17 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Ponadto, płatnicy składek w stosunku do pracownika, obliczają części składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe finansowane przez ubezpieczonych i po potrąceniu ich ze środków ubezpieczonych przekazują do Zakładu (art. 17 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Sad Apelacyjny podziela pogląd, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy zawartej z nim lub z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. szersze wywody w tym zakresie uchwała SN z 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyrok SN z 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117, wyrok SN z 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; wyrok SN z 2 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727, wyrok SN z 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266, wyrok SN z 3 kwietnia 2014 r. II UK 399/13).

Rozstrzygnięcia wymagało więc, czy ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny wypełnia dyspozycję przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

W świetle prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego, A. M. (1) w okresach objętych zaskarżoną decyzją była pracownikiem spółki jawnej (...) i jednocześnie w okresie urlopu, bądź poza godzinami pracy świadczyła na rzecz (...) sp. z o.o. w oparciu o umowy cywilnoprawne przede wszystkim usługi księgowe.

W okresach objętych zaskarżoną decyzją DOM M. M., (...) Spółka Jawna (powstała w 1992 r., a aktualnie od 28.12.2017 r. (...) spółka z o.o. spółka komandytowa) prowadziła działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży detalicznej materiałów budowlanych, przemysłowych oraz montażu, usług budowlanych i transportu, robót budowlanych.

M. M. oraz R. M. byli również udziałowcami i członkami zarządu w (...) Spółka z o.o. (...) Spółka z o.o. powstała w 2007 r. w związku z budową budynku wielorodzinnego w N.. Przedmiotem jej działalności było m.in. zagospodarowanie i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek. Spółka ta prowadziła inwestycję w postaci budowy i sprzedaży osiedla wielorodzinnego przy ul. 3 maja 2 w N. (osiedle (...)) a od 2014 r. dodatkowo prowadzi działalność, podobną do spółki (...), polegającą na sprzedaży hurtowej materiałów przemysłowych (sprawozdanie zarządu D. k. 39). A zatem obie spółki są powiązane ze sobą osobami udziałowców i członków zarządu.

Podkreślenia wymaga, że ustawa systemowa nie zawiera definicji pracodawcy. Stąd też w tym zakresie należy posilkować się pojęciem pracodawcy przewidzianym w art. 3 k.p. Przepis ten stanowi, że pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudnia ona pracowników.

W niniejszej sprawie pracodawcą A. M. (1) w sporym okresie był (...) spółka jawna w N..

Co się zaś tyczy umów zlecenia zawartych przez A. M. (1) z (...) spółka z o.o., to ich przedmiotem było: sprzedaż mieszkań na osiedlu (...) w N., sprawdzenie dokumentacji, przeprowadzenie analiz sprzedaży i zakupu, sprawdzenie rejestru VAT, rozliczenia finansowego, deklaracji podatku VAT.

Z informacji o przychodach, dochodach i kosztach spółek (...) w latach 2013 – 2016 (k. 35-37) oraz sprawozdań zarządu z działalności D. (k. 38-41) wynika, że spółka (...) posiada własny kapitał, przychody (odrębne od spółki (...)) i wypracowane własne środki finansowe umożliwiające zarówno prowadzenie działalności, jak i wypłatę wynagrodzenia swoim pracownikom oraz zleceniobiorcom.

Zestawienie przychodów, kosztów i dochodów (...) spółki z o. o. (k. 35) obrazuje, że w 2013 r. uzyskała ona przychody w wysokości 2.150136,00 zł, koszty wyniosły 2.129 698,00 zł i dochód wyniósł 20.438,00 zł; w 2014 r. uzyskała ona przychody w wysokości 1.984 333,00 zł, koszty wyniosły 1.971149,00 zł i dochód wyniósł 13.184,00 zł; w 2015 r. uzyskała ona przychody w wysokości 1.706 868,00 zł, koszty wyniosły 1.692 226,00 zł i dochód wyniósł 14.642,00 zł; w 2016 r. uzyskała ona przychody w wysokości 2.491 107,00 zł, koszty wyniosły 2.481 008,00 zł i dochód wyniósł 10.099,00 zł. Na uzyskane przychody składały się przychody z tytułu sprzedaży mieszkań, garaży, miejsc postojowych, udziału w drodze, sprzedaż usług i towarów. Środki pieniężne uzyskane od (...) sp. z o. o. sp. k. z tytułu usług i towarów handlowych wyniosły: w 2013 r. – 1.507 115,00 zł; w 2014 r. – 1.655 991,00 zł; w 2015 r. – 1.629 147,00 zł; w 2016 r. – 2.380 009,00 zł. Natomiast uzyskane od innych kontrahentów z tytułu mieszkań, garaży, miejsc postojowych, udziału w drodze wyniosły: w 2013 r. – 643 021,00 zł; w 2014 r. – 318 342,00 zł; w 2015 r. – 77 721,00 zł; w 2016 r. – 111 098,00 zł.

Natomiast zestawienie przychodów, kosztów i dochodów (...) spółki z o. o. sp. k. (k. 36) obrazuje, że w 2013 r. uzyskała ona przychody w wysokości 16.988 443,00 zł, koszty wyniosły 16.640 323,00 zł i dochód wyniósł 348 120,00 zł; w 2014 r. uzyskała ona przychody w wysokości 17.956 576,00 zł, koszty wyniosły 17.504 628,00 zł i dochód wyniósł 451 948,00 zł; w 2015 r. uzyskała ona przychody w wysokości 18.377 429,00 zł, koszty wyniosły 17.636 731,00 zł i dochód wyniósł 740 698,00 zł; w 2016 r. uzyskała ona przychody w wysokości 20.514 989,00 zł, koszty wyniosły 19.590 971,00 zł i dochód wyniósł 924 018,00 zł.

Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika również, że spółka (...) wystawiała faktury dla spółki (...) za sprzedawane jej towary handlowe oraz za świadczone dla DOM różne usługi, w tym w szczególności: kompleksowe usługi w zakresie przyjmowania i wydawania towarów, utrzymywania porządku i sprzątnięcia pomieszczeń oraz placów, pilnowania mienia itp. Strona odwołująca konsekwentnie twierdziła, że spółka (...) nie dokonywała przelewów finansowych dla spółki (...) na wypłatę wynagrodzeń dla zleceniobiorców, w tym A. M. (1). Przelewała wyłącznie środki finansowe będące opłatą faktur wystawionych spółce (...) przez D. za sprzedaż towarów i różnych ww. usług.

Ww. informacje stanowią potwierdzenie, że wynagrodzenia zleceniobiorców wykonujących pracę na rzecz spółki (...) w ramach umów zlecenia nie były refinansowane były przez pracodawcę tj. spółkę (...). Organ rentowy nie wykazał, że było inaczej.

Podkreślić należy, że obie spółki stanowią odrębne jednostki prawne. Nie tworzą jedności pod względem organizacyjnym i finansowym. Spółka (...) była spółką jawną a (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością. Spółka (...) jest akcjonariuszem (...) S. A. ((...) Składy Budowlane). Spółka (...) – nie jest. W latach 2013-2017 spółka (...) zatrudniała 87 pracowników a D. (...) pracowników, większość na podstawie umów o pracę na czas określony. Spółka (...) była spółką osobową, a D. jest spółką kapitałową. Obie miały status pracodawców.

Nie można uznać, że spółki stanowiły jedną jednostkę organizacyjną będącą pracodawcą dla wszystkich zatrudnionych osób w związku z tym, że (...) spółki (...) i udziałowcami spółki (...) były te same osoby: M. M. i R. M.. Każda ze spółek prowadzi odrębną działalność gospodarczą i w obrocie prawnym traktowane są jako osobne podmioty. Okoliczność, że świadczą sobie wzajemnie usługi oraz dokonują między sobą transakcji handlowych nie uprawnia do przyjęcia, że stanowią jeden zakład pracy.

Zgodnie z art. 3 k.p. pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników. W orzecznictwie Sądu Najwyższego widoczna jest tendencja do uznawania za pracodawcę, w złożonych strukturach organizacyjnych, niższego szczebla tej struktury. Na przykład, jeżeli spółka prawa handlowego ma oddziały w różnych miejscowościach, to one są zazwyczaj uważane za pracodawców, a nie spółka, mimo że ona jest osobą prawną. Przykładowo w wyroku z 6.11.1991 r., I PRN 47/91, LEX nr 13629, Sąd Najwyższy stwierdził, że każda osoba prawna jest pracodawcą w rozumieniu art. 3, chyba że dla niektórych pracowników za pracodawcę należy uznać jednostkę organizacyjną stanowiącą jej część składową. Podobne stanowisko zajmował Sąd najwyższy w odniesieniu do jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw pozwalających na uznanie spółek (...) za jednego pracodawcę o złożonych strukturach organizacyjnych, w rozumieniu art. 3 k.p., w stosunku do wszystkich pracowników i zleceniobiorców zatrudnionych w każdej ze spółek. Nawet jeśli w ostatnim okresie przedmiot działalności obu spółek był podobny.

A. M. (1) (k. 47-47v, 120) potwierdziła, że prace sprawozdawczo-księgowe w ramach umów zlecenia wykonywała na rzecz spółki (...) podczas urlopu lub poza godzinami pracy. W spółce (...) była zatrudniona jedna księgowa z bardzo małym doświadczeniem zawodowym.

M. M. zeznał (k. 47odw.-48, 119-120), że spółki stanowią odrębne byty prawne, nie tworzą jedności pod względem organizacyjnym i finansowym. Pracownicy spółki (...) wykonywali pewne czynności na podstawie umów zlecenia dla spółki (...) a pracownicy spółki (...) wykonywali pewne czynności na podstawie umów zlecenia na rzecz spółki (...). Środki finansowe na wynagrodzenia pracowników spółki (...) pochodziły ze sprzedaży mieszkań, czy materiałów budowlanych tej spółki. DOM przekazywał D. środki finansowe z tytułu zakupu materiałów budowlanych od D..

R. M. zeznał (k. 129 odw.), że A. M. (1) była pracownicą spółki (...), zajmowała się księgowością. W weekendy oraz po godzinach pracy w ramach umów zlecenia świadczyła prace księgowe i sprawozdawcze na rzecz (...) spółki z o.o. Spółka (...) wystawiała faktury dla spółki (...) z tytułu sprzedaży różnego rodzaju usług i następnie zarówno z otrzymanych od spółki (...) środków, jak i ze sprzedaży mieszkań oraz garaży wypłacała wynagrodzenia swoim pracownikom, w tym A. M. (2). Wprawdzie R. M. będąc przesłuchany przed organem rentowym zeznał, że obie firmy tworzą jedność pod względem finansowym i organizacyjnym, a tylko w sprawach handlowych funkcjonowały oddzielnie.

Sąd ocenił jednak status prawny obu spółek nie tylko na podstawie powyższych twierdzeń, ale również na podstawie innych ustalonych w sprawie faktów (zeznania M. M., A. M. (1), umowy spółek, sprawozdania z zarządu, zestawienie przychodów i kosztów).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, brak jest podstaw do uznania, że spółka (...) korzystała z rezultatów pracy A. M. (1), jaką wykonywała ona na rzecz spółki (...) w ramach umów zlecenia. W ramach umów zlecenia zainteresowana wyłącznie wykonywała niektóre prace księgowe i sprawozdawcze. Realizowane czynności należały do zadań własnych spółki (...) a nie DOM. A zatem nie można przyjąć, że z rezultatów jej pracy korzystała spółka (...). Brak jest też dowodów na to, że firma (...) przekazywała środki finansowe na opłacenie umów zlecenia, w tym zawartych z A. M. (1). Prawdą jest podnoszona przez organ rentowy okoliczność, że zysk (...) sp. z o.o. pochodził w latach 2013 r. - 2016 r. w przeważającej mierze ze środków finansowych (...) spółki jawnej

otrzymywanych za usługi i towary handlowe. (...) sp. z o.o. posiadała też własne przychody, pochodzące ze sprzedaży mieszkań, garaży, miejsc postojowych i udziału w drodze.

Praca wykonywana na rzecz swojego pracodawcy to praca, którego rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że, że bez względu na rodzaj czynności wykonywanych przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8ust.2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią.

W niniejszej sprawie można mówić o ewentualnych korzyściach finansowych uzyskiwanych z pracy A. M. (1) przez wspólników obu spółek nie zaś o profitach uzyskanych przez DOM, która jako spółka jawna posiadała odrębny status prawny od (...) spółki z o.o.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że do ustalonego stanu faktycznego nie można zastosować przepisu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zatem płatnikiem składek za A. M. (1) świadczącą pracę na podstawie umów zlecenia zawartych z D., skoro w ramach tych umów praca nie była wykonywana na rzecz pracodawcy spółki (...), spółka (...) nie powinna być płatnikiem składek.

W tym stanie rzeczy apelacja organu rentowego, na zasadzie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu (pkt I sentencji wyroku).

O kosztach zastępstwa procesowego należnych pełnomocnikowi spółki (...) od organu rentowego za udział pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym orzeczono, na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 2 k.p.c. i w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265 z późn. zm.) – pkt II sentencji wyroku.

T. B. S. B. O.-Z.